

IJsselstein, Achtersloot 89A
(Gemeente IJsselstein, Ut.)

Een Inventariserend
Archeologisch Veldonderzoek

Steekproefrapport 2010-02/10

*IJsselstein, Achtersloot 89A
(Gemeente IJsselstein, Ut.)
Een Inventariserend Archeologisch
Veldonderzoek*

Een onderzoek in opdracht van
Van Dijk Geo- en Milieutechniek

Steekproefrapport 2010-02/10
ISSN 1871-269X
auteur: drs. J.M.G. Bongers (fysisch geograaf)
autorisatie: dr. J. Jelsma (register senior KNA-
archeoloog)

De Steekproef werkt volgens de Kwaliteitsnorm
Nederlandse Archeologie 3.1

Foto's en tekeningen zijn gemaakt door de
Steekproef bv, tenzij anders vermeld.

© De Steekproef bv, Zuidhorn, maart 2010

Niets uit deze uitgave mag worden
vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder
bronvermelding.
De Steekproef bv aanvaardt geen
aansprakelijkheid voor eventuele schade
voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of
het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

De Steekproef bv
Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau
Hogeweg 3
9801 TG Zuidhorn

<i>telefoon</i>	050 - 5779784
<i>fax</i>	050 - 5779786
<i>internet</i>	www.desteekproef.nl
<i>e-mail</i>	info@desteekproef.nl
<i>kvk</i>	02067214

Inhoud

Samenvatting

1. Inleiding.....	1
1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01).....	1
1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02).....	1
2. Bureauonderzoek.....	3
2.1 Bronnen.....	3
2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04).....	3
2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04).....	4
2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03).....	6
2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05).....	6
3. Veldonderzoek.....	8
3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01).....	8
3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03).....	9
4. Conclusies en advies.....	11

Appendix:	- archeologische periodes
	- archeologische kaart
	- boorstaten
	- laagbeschrijvingen boringen volgens Archeologische Standaard
	Boorbeschrijvingsmethode

Samenvatting

In verband met de geplande aanleg van een zwembad heeft een inventariserend archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden aan de Achtersloot 89A te IJsselstein. Voor het zwembad zijn graafwerkzaamheden nodig. Doel van het onderzoek is vast te stellen of in het gebied archeologische waarden aanwezig zijn die hierdoor bedreigd worden.

Het onderzoek bestaat uit een bureau- en een veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek zijn bronnen geraadpleegd op het gebied van fysische geografie, archeologie en historische geografie. Bij het veldonderzoek zijn zes boringen geplaatst om archeologische indicatoren op te sporen en om de gaafheid van de bodem te bepalen.

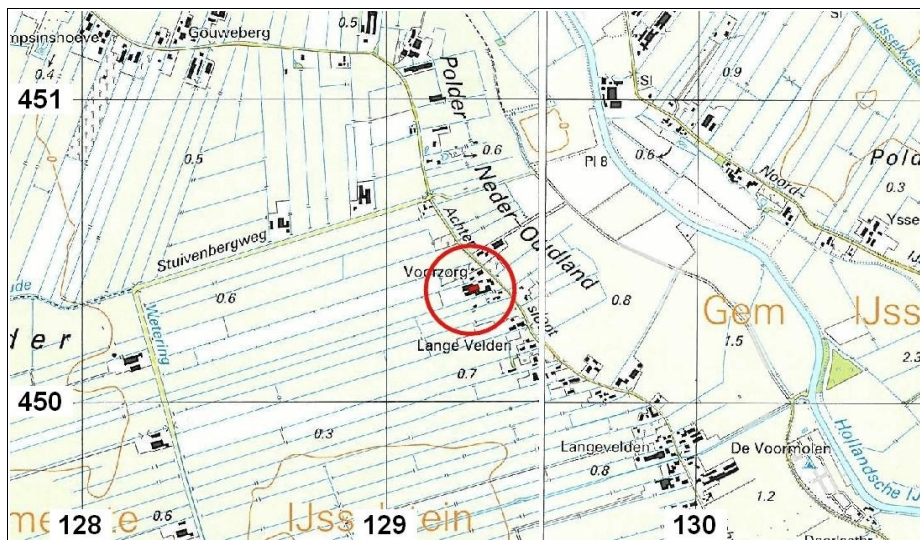
Uit het bureauonderzoek blijkt dat door het onderzoeksgebied een stroomgordel gelopen heeft van ongeveer 4455 tot 3950 ¹⁴C-jaren voor heden. De dichtstbijzijnde archeologische waarde betreft een nederzetting uit de late ijzertijd tot en met de romeinse tijd op circa hondervijftig meter afstand. Uit het veldonderzoek blijkt dat ongeveer de helft van het onderzochte terrein deel heeft uitgemaakt van een voormalige mestkelder. Op de andere helft is de kwaliteit van de bodem beter, waardoor daar nog archeologische grondsporen kunnen zitten. Aanwijzingen voor sporen zijn er echter niet aangezien geen archeologische indicatoren zijn gevonden. Het advies luidt om geen nader onderzoek te ondernemen.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel (KNA 3.1 LS01)

In opdracht van Van Dijk Geo- en Milieutechniek, vertegenwoordigd door de heer J.H. Mandersloot, is een inventariserend archeologisch veldonderzoek uitgevoerd aan de Achtersloot 89A te IJsselstein. De aanleiding voor het onderzoek is de geplande aanleg van een zwembad. Hiervoor zijn graafwerkzaamheden nodig tot een diepte van circa 1,8 meter beneden maaiveld. Doel van het onderzoek is vast te stellen of archeologische waarden aanwezig zijn die door deze werkzaamheden bedreigd worden.

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een inventariserend veldonderzoek. Bij het bureauonderzoek is een archeologisch verwachtingsmodel van het gebied gemaakt aan de hand van beschikbare fysisch-geografische, archeologische en historisch-geografische informatie. Tijdens het veldonderzoek is dit verwachtingsmodel getoetst. Daartoe is gezocht naar archeologische indicatoren en is bepaald wat de gaafheid van de bodem is.



Figuur 1: IJsselstein, Achtersloot 89A. Het onderzoeksgebied is het rode vlak in het midden van de cirkel.

1.2 Locatiebeschrijving (KNA 3.1 LS02)

Plangebied Achtersloot 89A ligt tussen IJsselstein, Montfoort en De Meern. Het ligt op het erf achter het woonhuis op circa tachtig meter van de weg (zie Figuur 1). Tijdens het onderzoek waren de stallen gesloopt die nog op de

topografische kaart in Figuur 1 en op de luchtfoto van Google-Earth in Figuur 6 staan. In plaats daarvan was achter het woonhuis een tweede, kleiner huis gebouwd met rondom grasland / gazon (zie Figuur 2).



Figuur 2: IJsselstein, Achtersloot 89A: foto genomen in oostelijke richting. Het zwembad is gepland tussen de groene afvalcontainer en het houten klimtoestel. Uiterst links op de foto staat het woonhuis.

Tabel 1: IJsselstein, Achtersloot 89A: administratieve gegevens.

provincie:	Utrecht
gemeente:	IJsselstein
plaats:	IJsselstein
toponiem:	Achtersloot 89A
bevoegde overheid:	Gemeente IJsselstein
opdrachtgever:	Van Dijk Milieutechniek
oppervlakte:	0,2 hectare
hoogte:	1 meter boven NAP
grenscoördinaten:	noord: 129,285 / 450,390 west: 129,260 / 450,380 oost: 129,295 / 450,380 zuid: 129,265 / 450,370
kaartblad:	31G
onderzoeksmeldingsnr:	39654
uitvoeringsperiode:	26 februari 2010
onderzoeksdiepte:	2 meter beneden maaiveld
beheer documentatie:	De Steekproef bv, E-depot en RCE

2. Bureauonderzoek

2.1 Bronnen

Voor het bureauonderzoek zijn onderstaande bronnen gebruikt:

Tabel 2: IJsselstein, Achtersloot 89A: geraadpleegde bronnen.

AHN-Viewer. www.AHN.nl. Actueel Hoogtebestand Nederland. Rijkswaterstaat, Adviesdienst Geo-informatie en ICT.

Archeologische Beleidskaart Gemeente IJsselstein. ADC, 2007.

Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Archeologie Leidraad 3. J.H.A. Bosch, 7 maart 2005.

Bodemkaart van Nederland 1:50.000. Stichting voor Bodemkartering. Wageningen.

Centraal Archeologisch Archief (CAA) en Centraal Monumenten Archief (CMA) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) [ARCHIS].

Dinoloket TNO. www.DINOLOKET.nl

Grote Historische Atlas van Nederland, schaal 1:50.000, deel I West-Nederland 1839-1859. Wolters-Noordhoff Atlasproducties. Groningen, 1990.

Grote Historische Topografische Atlas Utrecht, ± 1905, schaal 1:25.000. Uitgeverij Nieuwland. Tilburg, 2005.

Paleogeographic Development of the Rhine-Meuse Delta, The Netherlands. H.J.A. Berendsen & E. Stouthamer. Koninklijke Van Gorcum. Assen, 2001.

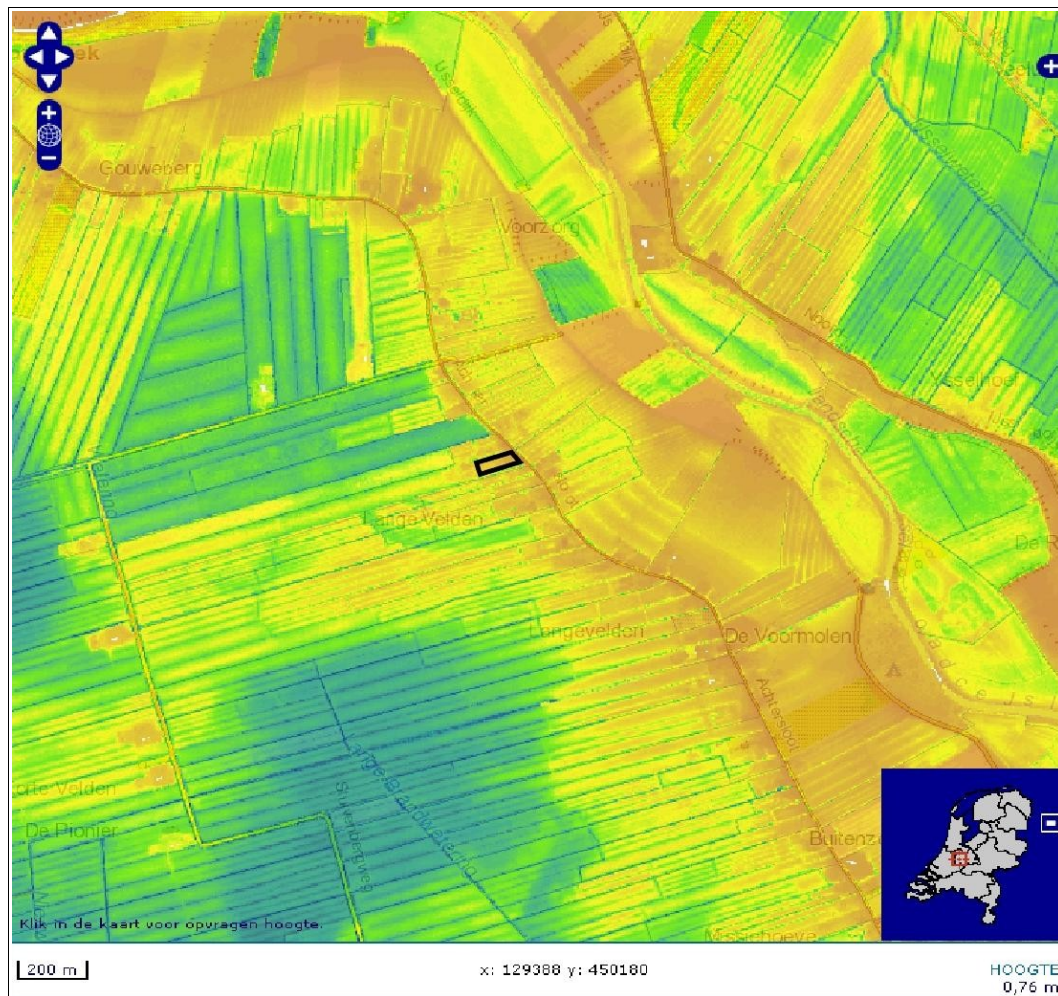
Topografische Atlas Utrecht, schaal 1:25.000. ANWB. Den Haag, 2004.

Www.WatWasWaar.nl, Kadastrale Kaarten uit 1832.

2.2 Fysische geografie (KNA 3.1 LS04)

Het plangebied aan de Achtersloot 89A ligt op circa een halve kilometer afstand van de Hollandsche IJssel. Volgens de Paleogeografische Kaart van Berendsen & Stouthamer (2001) reiken de stroomgordelafzettingen van de IJssel niet tot in het gebied. Wel heeft ter plaatse de stroomgordel 'Neder-Oudland' gelopen. Deze was actief omstreeks de periode 4455 tot 3950 ¹⁴C-jaren voor heden. De maximale zandhoogte van de afzettingen is -0,3 meter NAP. De loop van de stroomgordel is als een verhoging in het landschap zichtbaar (zie Figuur 3).

Op de geomorfologische kaart is het terrein gekarteerd als 'rivieroeverwal of -stroomrug' (3K25). Op de bodemkaart is het een kalkloze poldervaaggrond in zware klei (Rn47C). Het grondwater heeft een gemiddeld hoogste stand van minder dan 40 centimeter beneden maaiveld en een gemiddeld laagste stand van meer dan 120 centimeter (grondwatertrap V).



Figuur 3: IJsselstein, Achtersloot 89A: hoogtekaart gemaakt met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Het plangebied is zwart omlijnd weergegeven. Het ligt op een verhoging in het landschap als gevolg van de aanwezigheid van een stroomgordel in de ondergrond. Deze loopt vanaf het onderzoeksgebied in zuidwestelijke richting verder (gele kleuren).

2.3 Archeologie (KNA 3.1 LS04)

Volgens Berendsen & Stouthamer zijn op stroomgordel Neder-Oudland vondsten van bewoning gedaan uit de Romeinse tijd en de middeleeuwen en mogelijk ook al uit de ijzertijd. Zuidoostelijk van het plangebied ligt op een afstand van circa honderdvijftig meter een terrein van hoge archeologische waarde (CMA-nr 5750, zie Appendix Archeologische Kaart). Er zijn op een diepte tussen 40 en 80 centimeter beneden het maaiveld resten gevonden die wijzen op bewoning in de periode late-ijzertijd tot Romeinse tijd. Ook is in het verleden een scherp aardewerk gevonden op circa een meter diepte in een fosfaathoudende laag (CAA-nr 36078). Op een kilometer noordoostelijk van het plangebied is een concentratie vondsten van aardewerk en bot aanwezig die

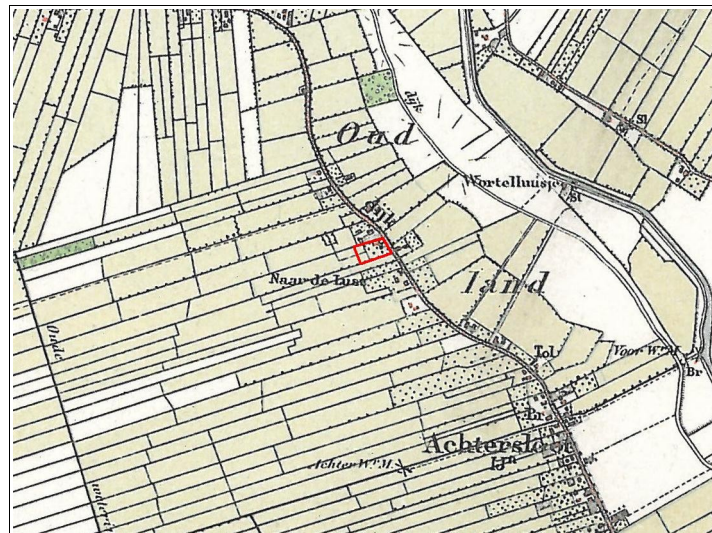
duiden op bewoning tijdens dezelfde periode (CMA-nr 2203, zie Tabel 3 voor waarnemingen).

Tabel 3: IJsselstein, Achtersloot 89A: archeologische waarden in de omgeving. Voor de ligging zie Appendix Archeologische Kaart. Voor datering zie Appendix Archeologische Periodes.

CMA / CAA	RD-coördinaten	Datering	Omschrijving
monumenten			
2203 (31H-017)	130,038 / 451,184	ijzertijd laat - romeinse tijd	nederzetting bewoningslaag tussen ca 25 en 80 centimeter beneden maaiveld
5750 (31G-015)	129,579 / 450,234	ijzertijd laat - romeinse tijd	nederzetting resten tussen 40 en 80 centimeter beneden maaiveld
waarnemingen			
35279 (31GZ-106)	129,740 / 450,080	middeleeuwen laat	spinklos uit gedempte sloot
36074 (31HZ-263)	130,180 / 451,280	romeinse tijd vroeg - middeleeuwen vroeg D	sintel en scherf aardewerk uit fosfaathoudende laat op 60 centimeter diepte
36077 (31GZ-126)	129,870 / 450,730	romeinse tijd - middeleeuwen laat	stuk tufsteen op 80 centimeter
36078 (31GZ-127)	129,500 / 450,250	romeinse tijd vroeg - middeleeuwen vroeg	scherf aardewerk op 1 meter diepte uit fosfaathoudende laag
48515 (31GZ-140)	128,140 / 450,300	romeinse tijd	scherf aardewerk
58670 (31GZ-195)	130,000 / 451,150	ijzertijd laat - romeinse tijd	enkele tientallen scherven aardewerk en enkele stukken bot
120706 (31GZ-164)	130,080 / 451,300	ijzertijd laat - romeinse tijd	16 scherven aardewerk
120707 (31GZ-69)	129,950 / 451,090	ijzertijd laat - romeinse tijd	3 scherven aardewerk
120708 (31HZ-165)	130,000 / 451,140	ijzertijd laat - romeinse tijd	20 scherven aardewerk
120709 (31HZ-166)	130,070 / 451,190	ijzertijd laat - romeinse tijd	7 scherven aardewerk
120710 (31HZ-167)	130,120 / 451,270	ijzertijd laat - romeinse tijd	18 scherven aardewerk
120712 (31HZ-169)	130,410 / 451,140	romeinse tijd - middeleeuwen vroeg	scherf aardewerk

2.4 Historische geografie (KNA 3.1 LS03)

Op 19^e eeuwse kaarten is ter plaatse van het onderzoeksgebied al een erf aanwezig met bebouwing aan de weg. Tijdens de tweede helft van de 20^e eeuw verschijnen achter op het erf meerdere bijgebouwen / schuren. Ter plaatse van het aan te leggen zwembad wordt op kaarten uit de 19^e en begin 20^e eeuw een sloot weergegeven (zie Figuur 4).



Figuur 4: IJsselstein, Achtersloot 89A op een topografische kaart uit 1887. Het huidige erf is rood omlijnd weergegeven. In 1887 was ook al een erf met bebouwing aanwezig.

2.5 Archeologisch verwachtingsmodel (KNA 3.1 LS05)

Archeologische waarden aan de Achtersloot 89A zullen waarschijnlijk gerelateerd zijn aan het voorkomen van een fossiele stroomgordel waarvan de top van het zand een maximale hoogte heeft van -0,3 meter NAP, oftewel circa een meter beneden het maaiveld. Op honderdvijftig meter afstand zijn archeologische resten aangetroffen tussen circa 40 centimeter en 80 centimeter beneden maaiveld die wijzen op bewoning. Ook is op een meter diepte een scherf aardewerk gevonden. De vondsten zijn gedateerd in de periode late ijzertijd tot Romeinse tijd. Mogelijk was toen ook in het onderzoeksgebied bewoning. Hiervan kan een cultuurlaag gevonden worden en indicatoren zoals scherven aardewerk, bot, houtskool en dergelijke. Potentiële verstoringen zijn de ter plaatse gesloopte schuur en voormalige sloten.

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden heeft het onderzoeksgebied een hoge trefkans op archeologische waarden (zie Appendix Archeologische Kaart). Op de beleidsadvieskaart van de gemeente IJsselstein heeft het terrein een hoge archeologische verwachting (zie Figuur 5). De verwachting is 'Ondiep gelegen goed geconserveerde stroomgordels met resten

uit het neolithicum of recenter.' Voor eventuele archeologische resten geldt als beleidsadvies 'Behoud in huidige staat en geen bodemingrepen dieper dan 30 centimeter beneden maaiveld.'



Figuur 5: IJsselstein, Achtersloot 89A op de archeologische verwachtingskaart van IJsselstein. Het onderzoeksgebied is aangeduid door de pijl.

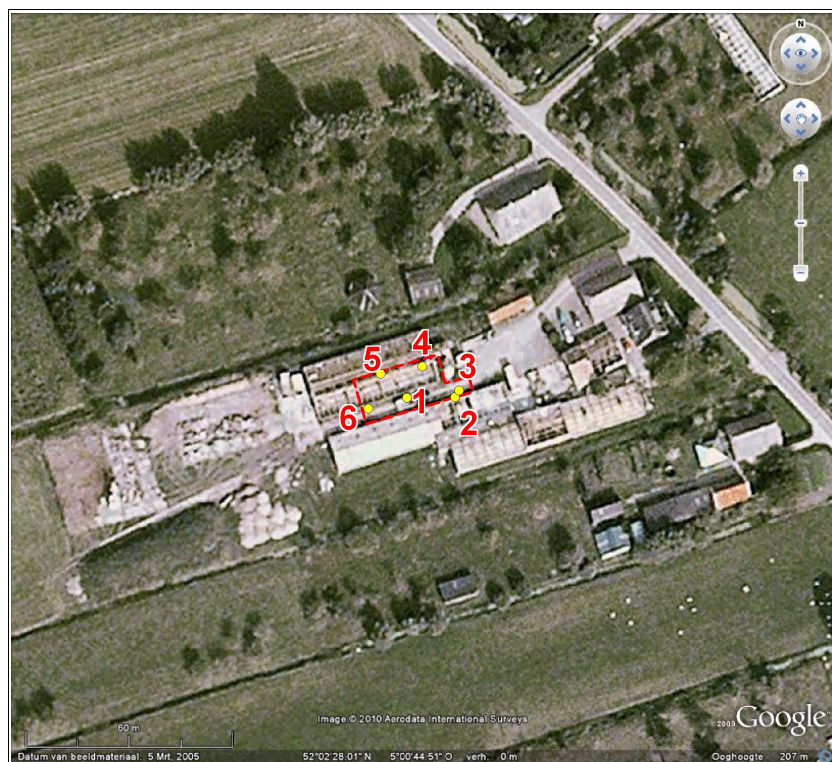
Tabel 4: IJsselstein, Achtersloot 89A: specificatie archeologische verwachting.

datering:	ijzertijd, romeinse tijd, middeleeuwen
complextype:	nederzetting
omvang:	vanaf enkele tientallen meters
diepteligging:	met name tussen circa een halve en een hele meter diepte, mogelijk nog iets dieper
locatie:	hele plangebied
prospectiekenmerken:	cultuurlaag, scherven aardewerk, bot, houtskool, verbrande klei
mogelijke verstoringen:	voormalige bebouwing en sloten

3. Veldonderzoek

3.1 Aanpak veldonderzoek (KNA 3.1 VS01)

Het veldonderzoek heeft plaats gevonden op 26 februari 2010. Er zijn zes verkennende boringen geplaatst (zie Figuur 6). Boring 1 is gedaan midden op de plek van het aan te leggen zwembad. De overige vijf boringen zijn rondom gezet op afstanden van circa tien meter tot de eerste boring. Boring 2 is op 0,7 meter gestuit op een ondoordringbare puinlaag. Daarom is boring 3 twee meter verderop verricht.



Figuur 6: IJsselstein, Achtersloot 89A: boorpuntenkaart. Het plangebied is rood omlijnd weergegeven. De genummerde punten geven de ligging van de zes boringen weer.

De boringen zijn verricht met een guts met een doorsnede van drie centimeter. De boringen reiken tot in het zand van een stroomgordel, waarschijnlijk Neder-Oudland (zie Paragraaf 2.2). De Dieptes van de boringen zijn 2,35 tot 2,5 meter beneden maaiveld, met uitzondering van boring 2 (0,7 meter, zie hierboven). Bij boringen 1, 3, en 5 is nageboord met een edelmanboor van zeven centimeter in verband met een aanwezig vegetatieniveau. Het opgeboorde sediment is onderzocht door het laagsgewijs af te snijden in de

guts en de boorkop. De resultaten van de boringen zijn opgenomen in de Appendix in de vorm van boorstaten en laagbeschrijvingen.

Van alle boringen zijn de RD-coördinaten bepaald met behulp van GPS. De hoogte van de boorlocaties is bepaald met behulp van een waterpas. De hoogtes zijn gerelateerd aan NAP met behulp van het Actueel Hoogtebestand Nederland. Er was geen veldkartering mogelijk in verband met de grasbegroeiing (zie Figuur 2). De vondstzichtbaarheid was slecht.

3.2 Resultaten veldonderzoek (KNA 3.1 VS02, VS03)

De top van het zand ligt in het onderzochte gebied op circa 2,0 meter beneden maaiveld (-1,2 meter ten opzichte van NAP). Het zand is matig fijn en goed gesorteerd. Het is de beddingafzetting van de stroomgordel Neder-Oudland (zie Paragraaf 2.2). Op het zand zit een halve meter zware tot lichte klei (matig siltig tot sterk siltig) met laagjes zavel (zandige klei) en zand. Deze laag toont een opwaartse verfijning. Het is een oeverwalafzetting van dezelfde stroomgordel. Hierop volgt zware klei. Deze is afgezet in een kom op grotere afstand van rivieren. Stroomgordel Neder-Oudland was op het moment van vorming van deze laag niet langer actief door een bovenstroomse avulsie / riviervlegging. De zware klei is stevig / gerijpt. Op een diepte van circa 0,8 meter beneden maaiveld (0,0 meter NAP) is een decimeter dikke, humeuze, homogene, gerijpte donkergrijze laag aanwezig (zie Figuur 7). Dit is een vegetatieniveau dat gevormd is in een fase en op een plek met verminderde opslibbing, drogere omstandigheden en sterkere bodemvorming. Op het vegetatieniveau volgt weer lichtgrijze klei, maar die is alleen bij de eerste boring beschreven. Bij de overige ontbrak de laag door verstoringen.



Figuur 7: IJsselstein, Achtersloot 89A: monster boring 5 van 70 tot 100 centimeter beneden maaiveld. In het midden is een donkergrijs vegetatieniveau in de klei aanwezig. Links daarvan de onderliggende lichtgrijze klei. Rechts de verstoorde bovengrond die bestaat uit aangevoerd zand.

De verstoorde bovengrond bestaat uit circa driekwart meter zandige klei met bijmenging van puin. Bij boring 4 is tot 1,8 meter diepte opgebracht grof zand

aangeboord. Dit betreft waarschijnlijk de vulling van de voormalige mestkelder onder de loopstal die hier in het verleden gestaan heeft (zie Figuur 6). Bij boring 5 is met de guts een laag opgebracht zand vastgesteld van 0,8 meter dikte. Vervolgens is een halve meter ernaast nageboord met een edelmanboor, waarbij op 1,3 meter diepte nog opgebracht grof zand bleek te zitten. Blijkbaar zit boring 5 ook op de rand van de voormalige mestkelder. Waarschijnlijk betreft het een circa vijf meter brede kelder die onder het zuidelijke deel van de loopstal gezeten heeft. Boring 1 en 6 grenzen zuidelijk aan de kelder. Volgens de buurman van huisnummer 89 de heer Bunnik heeft onder het noordelijke deel van de stal eenzelfde kelder gezeten. De heer Bunnik heeft de stal met kelders laten plaatsen in de jaren '70 toen hij nog veehouder was op het terrein.

De oeverwallen van stroomgordel Neder-Oudland kunnen een geschikte vestigingsplaats zijn geweest voor de mens door hun hogere ligging in het landschap. De meest geschikte fase daarvoor is nadat de rivier zich heeft verlegd, waardoor het overstromingsgevaar is afgenomen. Archeologische waarden hiervan kunnen aanwezig zijn in de top van de oeverwalafzettingen of daarboven. Een tweede potentieel archeologisch niveau is het vegetatieniveau. Dit is namelijk gevormd in een fase waarin het terrein droger en dus beter betreedbaar was. Echter door de aanwezigheid van een voormalige mestkelder op het terrein zullen eventuele archeologische grondsporen op ongeveer de helft van het terrein verloren zijn. Bovendien zijn op geen van de potentiële archeologische niveaus archeologische indicatoren gevonden zoals houtskool, verbrande klei, bot, aardewerk en dergelijke. Aanwijzingen voor prehistorische bewoning in het onderzochte gebied zijn er dus niet. Ook voor eventuele middeleeuwse sporen geldt dat ze sterk zullen zijn aangetast en dat voor dergelijke sporen geen aanwijzingen gevonden zijn.

4. Conclusies en advies

Onderzoeksgebied Achtersloot 89A te IJsselstein bevindt zich in het voormalige stroomgebied van stroomgordel Neder-Oudland die actief was omstreeks 4450 tot 3950 ¹⁴C-jaren voor heden. De dichtstbijzijnde archeologische waarde in de omgeving betreft een nederzetting uit de periode late ijzertijd tot romeinse tijd die op circa honderdvijftig meter zuidoostelijk van het plangebied lag. De top van de stroomgordelafzettingen ligt op anderhalve meter beneden het maaiveld. Hierop bevindt zich zware klei waarin op 0,8 meter beneden maaiveld een vegetatieniveau zit.

Ongeveer de helft van het onderzochte terrein heeft deel uitgemaakt van de mestkelder van een voormalige loopstal. Ter plaatse van de kelder zullen eventuele archeologische grondsporen verloren zijn gegaan. Op de andere helft is de kwaliteit van de bodem beter, waardoor nog wel archeologische sporen aanwezig kunnen zijn. Echter aanwijzingen hiervoor zijn er niet, aangezien geen archeologische indicatoren zijn gevonden zoals een cultuurlaag, scherven aardewerk, bot, houtskool of verbrande klei. Het archeologisch verwachtingsmodel dat waarden aanwezig kunnen zijn uit de periodes ijzertijd, romeinse tijd en middeleeuwen wordt door het onderzoek niet bevestigd.

Op basis van de resultaten adviseren wij geen nader archeologisch onderzoek te ondernemen in het plangebied aan de Achtersloot 89A. Indien bij de aanleg van het zwembad onverhoopt toch archeologische grondsporen worden aangetroffen en / of archeologische vondsten worden gedaan, dient hiervan direct melding te worden gemaakt bij de gemeente IJsselstein, conform de Monumentenwet 1988, artikel 53 & 54.

Appendix

IJsselstein, Achtersloot 89A

- archeologische periodes
- archeologische kaart
- boorstaten
- laagbeschrijvingen boringen volgens
Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode

Archeologische periodes

paleolithicum:		ijzertijd:	
paleolithicum vroeg:	tot 300.000 BP	ijzertijd vroeg:	800 - 500 vC
paleolithicum midden:	300.000 - 35.000 BP	ijzertijd midden:	500 - 250 vC
paleolithicum laat:	35.000 BP - 8.800 vC	ijzertijd laat:	250 - 12 vC
paleolithicum laat A:	35.000 - 18.000 BP	romeinse tijd:	
paleolithicum laat B:	18.000 BP - 8.800 vC	romeinse tijd vroeg:	12 vC - 70 nC
mesolithicum:		romeinse tijd vroeg A:	12 vC - 25 nC
mesolithicum vroeg:	8.800 - 7.100 vC	romeinse tijd vroeg B:	25 - 70 nC
mesolithicum midden:	7.100 - 6.450 vC	romeinse tijd midden:	70 - 270 nC
mesolithicum laat:	6.450 - 4.900 vC	romeinse tijd midden A:	70 - 150 nC
neolithicum:		romeinse tijd midden B:	150 - 270 nC
neolithicum vroeg:	5.300 - 4.200 vC	romeinse tijd laat:	270 - 450 nC
neolithicum vroeg A:	5.300 - 4.900 vC	romeinse tijd laat A:	270 - 350 nC
neolithicum vroeg B:	4.900 - 4.200 vC	romeinse tijd laat B:	350 - 450 nC
neolithicum midden:	4.200 - 2.850 vC	middeleeuwen:	
neolithicum midden A:	4.200 - 3.400 vC	middeleeuwen vroeg:	450 - 1.050 nC
neolithicum midden B:	3.400 - 2.850 vC	middeleeuwen vroeg A:	450 - 525 nC
neolithicum laat:	2.850 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg B:	525 - 725 nC
neolithicum laat A:	2.850 - 2.450 vC	middeleeuwen vroeg C:	725 - 900 nC
neolithicum laat B:	2.450 - 2.000 vC	middeleeuwen vroeg D:	900 - 1.050 nC
bronstijd:		middeleeuwen laat:	1.050 - 1.500 nC
bronstijd vroeg:	2.000 - 1.800 vC	middeleeuwen laat A:	1.050 - 1.250 nC
bronstijd midden:	1.800 - 1.100 vC	middeleeuwen laat B:	1.250 - 1.500 nC
bronstijd midden A:	1.800 - 1.500 vC	nieuwe tijd:	
bronstijd midden B:	1.500 - 1.100 vC	nieuwe tijd A:	1.500 - 1.650 nC
bronstijd laat:	1.100 - 800 vC	nieuwe tijd B:	1.650 - 1.850 nC
		nieuwe tijd C:	1.850 - heden